

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăștie“

Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri moderate.
Abonamentele și insertiunile se plătesc înainte.

DELA REUNIUNE

Premiile Reuniunii pentru anul 1900.

I.

Două premii de 10 coroane în aur pentru acei membri ai Reuniunii, cari vor dovedi că au pus de nou în primăvara de față cel puțin 50 de altoi în grădinile lor.

II.

Un premiu de 10 coroane în aur, pentru acea școală de pomt, respective pentru acel membru al Reuniunii, care va dovedi mai mult spor în primăvara aceasta în o asemenea școală.

III.

Cinci premii de câte 20 coroane pentru acei membri ai Reuniunii, — de aproape sau de departe — cari vor dovedi că și-au cumpărat în anul acesta câte o vitelușă de prăsilă de soiu curat Pinzgau sau Bern.

De Nicolau Macarie din Vinerea s'a înscris de membru pe viață (cu 25 cor.) la Reuniunea noastră.

Duhul cruțării.

— O PROPUNERE —

Povesteam în numărul 2 al acestei foi, cum în orașul Mons din Belgia, s'a făcut un interesant început pentru a sădi și crește în inimile locuitorilor duhul sănătos al *cruțării*. Pentru fiecare nou născut, cassa de păstrare a postelor, dă un libel (cârticică) de depunere, în care pune un franc (o coroană) și când băiatul e mare, i-se dă libelul, și văzând el că el are deja o »avere«, cât de mică, se trezește în el simțământul și dorul de a o crește, de a mai pune lângă acel franc, și cu vremea se face din omul care poate n'ar fi știut nici odată ce e cruțarea, un om cruțător de model. Unul așa, altul așa, duhul cruțării străbate adânc în poporațiune și pe urma lui vine, luminoasă și fericitoare, bunăstarea și mulțumirea.

Căci de 'nzadar! Dar' toată știința noastră de-a agonisi, toată străduința noastră de-a ne mări izvoarele de venit în tot chipul, nu plătește nimic, de nu va via în noi *duhul cruțării*, duhul sfânt care ne șoptește: nu cheltui tot

ce-ai agonisit, și mai ales nu peste atâta, ci cruță și cruță, ca să-ți prisoasească zi de zi un picur, un bănuț doi, cari apoi săptămâni și ani de-arândul fac averi întregi!

Dar' noi, cari nu suntem în Belgia unde se ne dee cassa postei țerii libele cu franci în ele, — oare noi n'am putea face nimic în acest fel pentru sădirea acestui duch în inimile tinerimei noastre, ba și a celor mari chiar?

Noi credem că da, putem.

De n'are la noi fiecare nou născut o cassă de păstrare a statului binevoitoare lui, are fiecare un *naș* binevoitor, care multe daruri trecătoare dă finului său. De ce n'am putea face începutul, *ca între acele daruri dela părinții sufletesti, să se aducă obiceiul a da câte-o cârticică de depunere la o bancă, cu o coroană două în ea, care pe când băiatul e măricel, crește la două ori mai multe coroane, și trezește în el simțământul de cruțare alături cu cel de iubire și stimă pentru părintele său sufletesc, care i-a dat cârticica!*

Ba aș merge mai departe, și aș întinde regula și asupra căsătoriilor. *Unde nași știu că duc la altar o păreche de tineri de omenie, însă s'eraci, să le dee drept dar netrecător, o atare cârticică cu câțiva fiorini în ea, ca început al cruțării noilor însurăței, cărorora să le pună sərbătorește la inimă, a să strădui să mai pună lună de lună, an de an, câte ceva în cârticica de păstrare!*

Nici n'ai simți și ai vedea cu ochii pe plaiurile noastre cele molipsite azi de duhul neprețuirii celor-ce le avem, înflorind frumoasa floare a cruțării și cu ea încetul cu încetul ai simți pustiirea lipsei și creșterea buneistării.

Și pe libelul celor mari ca și pe a celor mici, nașii ar avea să pue, cum pune și cassa postelor din Mons, o clausulă (hotărîre nestrămutată a voinței lor de depunători), că noul sau noii stăpâni ai libelului, să nu aibă drept a

scoate spre a le strica, nici-odată coroana ori coroanele puse de nașii lor, ci acelea să rămână totdeauna acolo, ca omul să n'ajungă nici-odată a nu mai avea libelul și așa a uita poate de tot și lucrul cu cruțarea.

La orașe poți cruța chiar și 5 cr. Asta o spunem mai ales pentru tineri ce n'au bani mulți deodată, dar' pe rând ar cruța și ei puțin câte puțin. Eată ce ai de făcut: Cassa de păstrare a postelor (»Postatakarékpénztár«) îți dă pentru 50 cr. o cârticică de depuneri, pe care nu o plătești cu nimic, scriindu-ți, firește, cei 50 cr. într'insa. Apoi de câte ori ai 50 cr. îi poți pune în ea. Dar' de vrei să cruți 5 cr., 10 cr., 20 cr., mergi tot acolo și cumperi foite pentru lipit marce pe ele, o foită e ca o cartă de corespondență, cu loc pentru 10 marce. Când ai umplut-o o duci la postă și ți-o ia și-ți scrie ear' 50 cr. în cârticică. Și îți cresc și 3% cametă după bani. Cu cârticica nu te poate înșela nimenea, căci când o scoți dai postașului un semn, un cuvânt de recunoaștere (d. e. lună, stea, luceafăr, etc.), și chiar de-ai perde cârticica, nime nu-ți poate scoate banii decât cel-ce ți-ar ști cuvântul de taină ce l'ai spus. Fără acela nici tu însuși nu mai poți scoate! Cârticica o pui pe numele propriu ori pe un anonim, pe un cuvânt ori număr ceva. Având și numai o atare cârticică, simțământul sănătos al cruțării îți înflorește în inimă în chip minunat. Cunosoc soldați cari din crucerii lor puțini, și-au adunat pe această cale sumulițe frumoșele, și sunt numeroși oamenii mai s'eraci la orașe, cari cruță în acest fel.

Oamenii mai cu prindere, depună la bancă florenii lor, că le aduc și camete mai bune ca la postă. Tineretul însă, d. p. școlari buni, învățacei, calfe etc. folosească-se de cassa postei.

Dar' eată acum și prin sate încep a se înființa bănci. Scoate-ți libel dela acelea, ca fiindu-ți la îndemână, și

pune acolo un floren doi prisositori la săptămână ori la lună.

Stăruiesc mai ales asupra ideii cu darul nașilor pentru mici și pentru mari ca având și o frumoasă latură morală. La orașe se facem începuturile, ear' la sate preoții și cărturarii cari înțeleg bunătatea unei atari porniri, se urmeze făcând asemenea și îndemnând și pe alții să facă, — încât într'un șir nu prea îndepărtat de ani, se putem arăta un frumos început

Ar fi spre fala noastră și spre binele singuraticilor ca și de obște.

IOAN MOȚA

Ce avem de făcut ÎN MARTIE

Calendar

In câmp. Samenă ovėsul cât mai de timpuriu, asemenea orzul, grăul și sęcara de primăvară. Risipe mușinoaiile și grapă fęnațele; stırpește mărăcinii și peste tot tufele; curățá petriile, lemnele și greblează páișul rėmas din gunoiu. Samenă floare de fęn bun, de ierburi sau trifoiu pe unde livezile s'ar fi plesugit. In holda de toamnă samenă trifoiu roșu. Grijește sę nu stee apa baltă pe aceste sãmėnături cá le-ar pricinui perirea. Intovărășiți-vę și cu puteri unite cumpėrați o mașină de sãmėnat, cu care cruțați sēmınța pe jumėtate! Cumpėrați in tovărășie cu alții și o grapă de fęnațe, care, scormonind pământul dintre ierburi și smulgėnd mușchiul, face un bine nespus fęnațelor! Nu mai umblați cu carėle pe lunci. Gunoiți și faceți șanțuri.

In grădină. Mai curățá și aruncá in foc cuiburile de omide. Rėtează altoii din anul trecut cam pe jumėtate; altoilor mai bėtráni încă le cioantá virfurile. Curățá odraslele tinere din jurul trupinei și dealungul trunchiului, asemenea și scoarța uscatá și mușchii. Rărește ramurile prea indesuite, și înlăturá crengile uscate și cele bolnave. Cosorul, firez și rázuitoarea de pomi sę fie bine ascuțite. Alte unelte, ca s. p. toporul sę nu-l folosești la pomi. Ranele pricinuite de firez, netezește-le cu cosorul, și unge cu ceará de altoit sau cu pęcură amestecată cu lut. Plantați pomii!

Ingrășe pământul din grădini cu mult gunoiu putred; rigolează și sapá. Fă straturi calde (>melegare<) pe fața pământului. Samenă morcovi, pėtrángei, sálatá, ceapá, ridichi de lună și spănac. Sádiți ceapá mēruntá și căței de usturoiu (aiu).

La stupi. Pe timp frumos slobozi cât mai de timpuriu albinele ca sę-și facá sborul de curățire. Înlăturá albinele moarte și rėmășițele de faguri de sub coșnițe. Cautá stupii de miere, și pe cei lipsiți de hraná îi ajutá, la din contrá mulți se prăpădesc. Sę nu perzi din vedere, cá anul acesta e mare lipsá de miere in coșnițe!

AGRICULTURĂ

Deosebitele specii de gunoiu.

II.

După-cum am arėtat in numărul 2, in unele ținuturi mai sterpe și neroditoare, producerea gunoiului este de neapăratá trebuința pentru agricultură. Ca sę avem gunoiu in grajd ne sunt de lipsá trei lucruri: vitele, nutrețul și așternutul.

Cel mai bun așternut de gunoiu sunt paiile bucatelor. Când economul nu are nutreț destul pentru vite, atunci o parte a paielor se întrebuințează mai întâiu singure sau amestecate cu fęn, ca nutreț și numai după aceea se aștern sub vite. In lipsa paielor se întrebuințează ca așternut și paiile de bob, de mázáriche, de cartog, apoi rogozul, papura, frunzele de arbori ș. a., dar' acestea neavėnd goluri așa mari inlăuntru, ca paiile bucatelor, nu pot soarbe toate părțile moi ale gunoiului și astfel mai mult sporesc materia uscatá a aceluia. De aceea ele nici nu prea putrezesc in platformă (grămadă), ci mai mult stau uscate sau mucezite.

Așternutul se lasá sub vite, până când golurile aceluia s'au umplut cu părțile moi ale bálegarului și ale uduului. Atunci se ridicá și se cará pe platformă (grămadă). Căratul trebuie sę se facá in grabá și cu oare-care grije, căci la din contrá se perde o parte inșemnatá de amoniac și alte materii nutritoare din el.

Platforma trebuie făcutá într'un loc cam groapă, ca sę nu se poată scurge mustul de gunoiu prin curte. In gospodăriile bine întocmite lângá platformă se aflá și o fântáná pentru scurgerea mustului, din care apoi se aruncá cu o pompá in toată săptămána de douė-ori mustul pe gunoiu de-asupra, ca acesta sę nu se mucezascá.

Pe timpul de vará, când vitele sunt la pășune, platforma trebuie udatá, in lipsa mustului și numai cu apă de ploaie sau din fântáná. Când gunoiul are destulá umezalá, in douė luni el e deplin fermentat (putrezit).

Precum e felul pământului, așa i-se pune și gunoiul. In pământurile mai lutoase, indesate și reci, se pune un gunoiu mai páios și mai puțin dobit, ca dobirea lui (infernământarea și trecerea in putrezire) sę se mai poată continua și in acela, ear' in cele mai nėsipoase se

duce gunoiu pe deplin dobit, care sę se poată iute descompune și intrupa pământului. Din gunoiul dus pe țarini se folosește (de pământ) in întâiu an cam jumėtate, in al doilea un pătrar, ear' in cel următor rėmășița. Dupá 4 ani nu mai e urmá de gunoiu pe agri.

Gunoiul dela vitele cornute este mai apătos, mai rece și se putrezește mai încet, dar' ține mai mult ca alte feluri de gunoiu. Acela are cam 70—80 la sutá apă și 20—30 materie uscatá. Bunătatea gunoiului atırná și dela nutreământul ce l'a luat vita. Dacă vitele se nutresc cu ierburi și láaturi, gunoiul va fi mai apătos. Gunoiul vitelor cornute se poate întrebuința după douė săptămáni.

Gunoiul dela cai nu este așa apătos ca cel dela vitele cornute. Acela este și mai uscat, căci conține numai 70—75% apă și 25—30% materii uscate. De aceea el arde și mucezește de cele mai multe-ori in platformă, dacă nu se udá bărbătește cu must de gunoiu sau in lipsa acestuia cu apă.

Gunoiul de cal este mai cald ca al vitelor cornute, dar' nu ține mult timp pe agri, ci se pulverisează și descompune curėnd. El e recomandabil in pământurile reci și greoaie. Gunoiul de cal este mai bine sę se amestece cu al vitelor cornute, ca astfel sę se poată dobi mai bine in platformă. Gunoiul proaspăt de cal se întrebuințează mai cu seamá de cătrá grădinari in rėsadnițe, pentru creșterea legumilor timpurii.

Gunoiul de oaie este și mai sec și mai uscat ca cel de cal, fiindcă dintre toate animalele oaia bea mai puținá apă. Gunoiul de oaie conține cam jumėtate apă și jumėtate materie uscatá. Acela nu se prea aduná, ca al celorlalte animale de casá, ci se lasá mai cu seamá așa împărășiat pe locul unde dorm oile in țarcuri (coșare).

Gunoiul sau găinațul *paserilor de casá*, cari se nutresc cu grăunțe, este de un folos neprețuit pentru economie, deoarece acela cuprinde până la 9% azot și câte 6% acid fosforic. De aceea se recomandá mai cu seamá la cultura legumilor, apoi la *cănepá*, ba și la cereale, după-ce s'au sēmėnat. Cu toate acestea la noi pe cele mai multe locuri se perde așa nefolosit, fără de nici un scop!

In economiile mai mari se întrebuințează și escrementele omenești ca

gunoiu, apoi compostul, care se compune din tot felul de rămășițe, ce se produc în economie, precum: pěr, lánă, paie, unghii, pleavă, burueni, gunoiul din casă, oase, corpuri de animale, cari nu au murit de oare-care boală lipicioasă ș. a. Toate acestea se adună într'o groapă, unde se udă bărbătește cu must de gunoiu, ear' după un an, când s'au fermentat deajuns, se întrebuintează ca și celalalt gunoiu.

Gunoiul verde se produce prin sémnarea unor plante cu foile late și stufoase, precum sunt: mázêrichea, spergula, hrișca, rapița, ridichea ș. a., cari se samănă pe agri și apoi când sunt în deplină floare, se întorc cu plugul sub brazdă ca și miriștea.

I. GEORGESCU

POMĂRIT

Deosebirea între pom și pom, poamă și poamă!

Un ram foarte însemnat în economia noastră este fără îndoială pomăritul.

Ca în toate ale economiei raționale, așa și cu pomăritul, noi Românii suntem, putem zice, numai la început. Nu-i vorbă avem pomi și pomet mult, pe unele sate chiar păduri de pomi, căci așa cere locul, dar' apropiindu-ne de ei vedem că sunt pomi necultivați și de puțin preț, aproape sêlbatici, ca în bêtărâni când oamenii nu știau că și cu pome se face negoț și ar aduce și ei ceva câștig, afară de ce trebuia pentru casă.

Pe unele locuri totuși au început o cultivare mai bună a pomilor, bunăoară preoții, învățătorii și alți oameni mai învățați, dar' și acestia sunt rari. Apoi cum lumea înaintează, și cum popoarele bogate și cultivate ajung stăpâne peste cele rămase înapoi, noi Românii se străduim și noi spre bogăție și cultură, și vom ajunge și noi la mai bine, căci înțelepciune și putere avem dela Dumnezeu. Atâta numai: se ne luminăm mintea cu cele folositoare și se ne lucrăm cu înțelepciune și hărnicie moșile noastre, așa cum se cere astăzi.

Calea cea bună ni-o arată „Bunul Econom”, deși, frate Române, cetesteți, recetesteți și urmează sfaturile lui, apoi fiți siguri că lucrul tău va avea spor și casa ta se va feriți.

Ea' voiți vorbi în acest scop ceva despre pomăritul rațional, adică ce tre-

bue și cum trebuie să lucrăm cu pomii, ca aceia să-și prășim pe fiecare petec de pământ potrivit, cum se facem să avem pomi de soi, care să ne aducă venit cât mai bun.

Cu toții știm că unde crește pomul pădureț (sêlbatic) crește și cel bun și din sêlbatic prin altoire se poate face nobil, adică pom bun?

Pomi pădureți ficine își poate procura, căci e plin câmpul și pădurile de ei. Cel-ce nu are pădureți, și ar dori o sporire măricică, poate sémna anume straturi de pădureți, cari în anul al doilea se pot altoi. Dar' pădureți măricei, buni de altoit, și ca să nu aștepti după ei 2 ani până să crească din sémnță, îți poți procura și dela anumite școale de pomi unde se prăsesc anume cu zecile de mii pentru vânzare, și capeti suta cu 1 fl., mii cu 7—8 fl., pe care îi poți altoi îndată în anul acesta.

Până acum noi suntem obicinuți a altoi numai meri și peri, alții altoesc și pruni și perseci și cireși și vișini și gutâi etc. Și fac minuni cu fructele lor! Noi altoim de regulă soi de poame mari, fără a ne gândi mult la bunăta-tea lor și că sunt de ceva preț? Cei pricepători însă, altoesc soi de poame alese, prețioase și căutate.

În anul 1898 au fost foarte multe poame în părțile noastre, partea cea mai mare prune. A fost ferdela (20 litre) cu 25 cr, dar' nu le lua nime. Merele noastre vinoase («boroșe») mari, roșii, frumoase, cele oarzene alburii, mari, cele cislădești mari roșii, negrii, erau îmbiate cu 40 cr. și nu le lua nime. Perele iernatice nu le lua nime nici cu 30 cr.

Merele pătule, poinice, măsanschi, remetê, pârmenê, se vindeau cu 80 cr. până la 1 fl. 20. Perele pergamente, împêrâtești, pădurărești etc. cu 1 fl. până la 1 fl. 50 cr. și nu s'au aflat câte ar fi trecut!

Prunele s'au făcut vihar, au stricat multe capete și au îmbunătățit pita finanților, merele și perele cele mai multe au putrezit în pivnița, ear' cele bune nu s'au ajuns!

Mi-s'a dat prilegiu să ved 2 meri într'o grădină, unul lângă altul, într'o formă de mari, de încărcați, de frumoși și totuși ce deosebire între ei! Unul a dat un venit de 25 fl. și celalalt aproape nimic.

Eatã dar' deosebirea între pom și pom, poamă și poamă!

Eatã la ce trebuie să ne gândim când ne punem să ne plantăm grădina cu pomi: În laturi cu cei de soi slab, și pune soiuri alese, cari nu te lasă pe jos nici-odată!

(Va urma).

IOAN MUNTEAN
inv. dir.

DARI ȘI ARUNCURI

Darea de câștig clasa IV.

Darea aceasta o plătesc:

Toți funcționarii de stat, privați sau angajați de corporațiuni, care au o leafă statornică sau pensiune ori remunerație. Mai departe veduvelor care au pensiune și peste tot toți muncitorii (calfe, asistenți etc.) cari au o plată pe lună de peste 40 fl. Tot la clasa aceasta sunt împărțiți și preoții, profesorii, autorii, artiștii, medicii angajați cu leafă (afară de medicii angajați de întreprinderi și societăți private care și dacă primesc leafă lunară plătesc dare de clasa III).

Darea de câștig cl. IV. o măsură direcțiunea financiară pe baza datelor așternute prin coala de mărturisire de obicei în luna Ianuarie a fiecărui an.

Dela înaintarea foilor de mărturisire sunt scutiți funcționarii întreprinderilor și societăților obligate la dare de seamă publică (pentru-că societățile însăși sunt obligate la mărturisirea lefi funcționarilor). Asemenea sunt scutiți dela înaintarea foilor de mărturisire (fasonare) și funcționarii de stat.

Darea de câștig se măsură după următoarea tabelă:

Cel-ce are plată pe an până la 500 fl. plătește după fie-care sută câte 1 fl. După 600 fl. 7 fl., după 700=9 fl., după 800=11 fl., după 900=13 fl., după 1000=15 fl., după 1100=17 fl., după 1200=19 fl., după 1300=21 fl., după 1400=23 fl., după 1500=25 fl., și așa mai departe.

Obligații la dare de câștig cl. IV. dacă plătesc mai puțin de 40 fl. dare de stat, plătesc pentru fiecare membru al familiei, obligat la dare, câte 1 fl., cu peste 40 fl. dare de stat plătesc 2 fl. de fiecare membru al familiei.

Lista despre darea de câștig măsurată de direcțiunea financiară se expune vederii publice și atunci fiecare poate să caute dacă i-a fost măsurată drept darea ori nu.

Recursurile se fac în scris și se predau neștimbrate aceluși oficiu unde a fost expusă lista.

Dela darea aceasta sunt scutiți: Ambasadorii străini, consulii, militarii activi, posesorii ordinului Maria Teresia și ai medaliei de bravură. Nu se plătește apoi dare de cuartir, după diurne și peste tot după acele sime care stau în legătură cu cheltueli oficiale, luând

afară însă banii de ajutorare, remunerațiile etc.

Asemenea nu se plătește dare după pensiunile și ajutoarele ce le dau societățile membrilor sau veduvelor și orfanilor rămași după membrii diferitelor societăți.

Aruncul general de venit.

Aruncul general de venit se socotește din venitul după: pământ, case, afaceri industriale și de comerț, rente, ipoteci și împrumuturi; apoi după venitele băncilor și a altor societăți obligate la dare de seamă publică.

Aruncul după darea de pământ și de casă îl măsoară primăria comunală; după celelalte dări (afară de cea de după pușcă și taxa de miliție) îl măsoară direcțiunea financiară.

Arunc general de venit se măsoară în sumă de:

10% după darea de câștig cl. III., dacă acesta nu trece peste 300 fl. (Peste 300 fl. se plătesc 35%).

20% după darea de casă fixată pentru case nouă, scutite de primii ani dela plățirea dării.

30% după darea de pământ și de casă și după darea băncilor și altor fel de societăți obligate la darea de seamă publică.

40% după darea pe clasă după casă.

Dările despre cari am vorbit până acum sunt cele mai de căpetenie, plătite fiind de cei mai mulți cetățeni. Afară de acestea mai sunt și alte feluri de dări directe. Acestea însă le plătesc numai aceia, cari au vre-o avere deosebită sau se bucură de vre-un drept ori vre-un favor și de aceea despre acestea spunem mai puțin, căci locul în foaie ne este îngust și de spus avem alte fel și fel de lucruri.

Dările din vorbă sunt următoarele:

Darea de capital și rentă pe care o plătesc aceia cari au bani dați cu camătă sau puși să crească (depușeri), apoi cei cari trag rente (venite) pe viață sau anuale, apoi după dreptul de cărcimărit, de moară, de vamă, de tirg, de vânat și de pescuit, dacă este arădat.

Darea de venit ce o plătesc societățile obligate la darea de seamă publică se măsoară cu 10% dela venitul curat. Scutite sunt de plata dării numai Reuniunile de binefacere.

Darea de mine (băi) se plătește după câștigul curat și anume: la băi de cărbuni 7%, la toate celelalte 5% dela câștigul curat.

Darea de cântănie o plătesc toți aceia, cari ori dela început ori după ce au stat la toate asentările au fost declarați ca neputincioși pentru slujba cătă-

niei. Mai departe aceia, cari n'au servit toți anii obligați și apoi cei-ce se duc din țară înainte de împlinirea slujbei de cântănie. Mărimea dării acesteia este dela 3—100 fl. după avere sau slujba ce o ocupă obligatul la plățirea dării. Scutiți de dare sunt neputincioșii de lucru, apoi preoții și învățătorii și aceia cari primesc ajutor public.

Darea de pușcă o plătesc toți aceia, cari țin pușcă la casa lor. Dacă voiește să umble și la vânat, trebuie să plătească deosebit *dare de vânat*.

Dela aceste dări sunt scutiți între alții: gendarmii, polițiștii, pârălabii, păzitorii de păduri, de câmp și de vii și păstorii.

Acestea sunt dările directe de stat. Despre dările de stat indirecte (după beaturi, taxe de timbru și de drepturi) și apoi despre dările și aruncurile comunale, vom vorbi de altă-dată.

V. C. OSVADĂ

GRĂDINĂRIT

Grădina de legumi.

Tuturor ne place într-o grădină cu tot felul de pomi frumoși, așezați în rânduri regulate; ne place mai cu samă când poamele sunt coapte și când în grădină e umbră și verdeață. Atunci cum și când pomii sunt înfloriți, grădina se asemănă pe drept cuvânt cu raiul pământean. În o astfel de grădină cu pomi și tufe roditoare ni-se dă prilej mai peste tot anul a mișca câte ceva în timpul liber, și prin această lucrare în aer curat și în mijlocul atâtor frumuseți, a ne întări trupul și spiritul obosite de greutățile vieții. Aceleași plăceri ni-se îmbie și în grădina de flori, cari ne farmecă vederea și mirosul.

Dar' plăcere ne pricinuește și o *grădină de legumi*, bine cultivată cu tot felul de legumi. Pe lângă plăcere însă grădina de legumi ne aduce și mult folos, și la noi acesta e capul lucrului, cu toate-că nici plăcerile sufletești nu trebuiesc nesocotite.

E un mare bine a avea la casă poame din destul în cea mai mare parte a anului, poame uscate în posturi, vin și rachiuri din poame, și din toate acestea și de vânzare. Dar' asemenea sunt de mare preț în economia casei nenumăratele soiuri de legumi; ear' cine mai poate și vinde din ele, are un isvor de câștig mai mult.

Multe familii au câștig de zeci și sute de fl. din poame și legume. Ele își mulțumesc numai acestor două is-

voare de venit traiul vieții și peste tot bunăstarea la care au ajuns. Și cu toate acestea la noi și azi sunt în cele mai multe comune nenumărate grădini, unele mai mici, altele cât vezi cu ochii, în cari nu cresc decât cucute, urzici și alte burueni netrebnice. Și asta din lipsa de cunoștințe a oamenilor, la grădinărit, care nu-i nici el un lucru ce se-l poți așa scutura din mână.

Grădinăritul cere anumite cunoștințe, cari mai bine pot fi învățate, având cineva prilej să vadă pe altul săvârșind cutare și cutare lucru, dar' și prin citire de cărți și foi. Cei-ce sunt lipsiți de acestea, n'o să cultive nici pomi, nici legume, și vor rămânea încă mult timp înapoiați în această privință, luptându-se cu neajunsurile și cu sărăcia, pe care nu știu cum s'o alunge nici din casă, nici din grădină, nici din țarina lor, unde peste tot locul rinjește.

De aci dorința noastră de a răspândi cunoștințe din pomărit și legumărit celor lipsiți de ele, până când vom vedea și grădinile românești pline de pomi nobili, de legumi și de flori alese.

Grădina de pomi trebuie să fie despărțită de cea de flori și de legumi; împreună pot fi numai până pomii sunt tineri. După-ce acestia s'au mărit, coroana lor împedecă roua, razele soarelui și ploaia, de a ajunge după trebuință la legume, ear' fără aceste trei, plantele tânjesc și nu pot aduce folosul dorit. În grădinile de legumi se poate face loc *pomilor pitici și tufelor roditoare*; acolo însă unde se are în vedere un venit mare dela legume, nici chiar numiții pomi și tufe n'au loc!

Grădina trebuie să fie închisă, pentru a fi scutită de oameni și animale stricacioase. Cestor din urmă aparțin unele animale sălbatice, d. p. iepurii și animalele de casă.

În contra animalelor mai mari unii închid grădinile cu un fel de sîrmă cu ghimpi; în contra oamenilor și animalelor mai mici, această închisoare nu ajută nimic. Spre acest sfîrșit se fac garduri așa numite vii, din păduci și alte tufe cu spin; aceste sunt frumoase, însă cuprind mult loc, trag nutrețul plantelor din apropierea lor, și cer mult lucru ca să fie neîntrerupt în bună rîndueală. Apoi în astfel de garduri se mai încuibă insecte stricacioase fel și fel. Închisoarea de lați nu poate scuti

plantele de vânturi, cea de pălan e bună, dar' costă mult și nu e destul de trainică în asemănare cu prețul ei. Aproape ca închisoarea de scânduri e și cea de grădele. Un gard bine făcut și stresănit ține mult. Peste toate însă e închisoarea de zid. Pe de marginea zidului se pot pune pomi anume în spalier, cari aduc frumoase interese după capitalul, ce am fi întrebuițat la facearea zidului.

ROMUL SIMU.

ȘTIRI DE TOT FELUL

Cultivătorii de vite au avut și în tirgul dela 11 și 12 Martie n. al Orăștiei o bună lecție de învățat: Vita frumoasă, bine hrănită și de soi, se caută ori-când, chiar și atunci, când pe lângă cele mijlocii și slăbuțe trece tirgul fără a le privi.

S'au vândut la tirgul acesta al Orăștiei 1448 boi și vaci, 600 viței și mărunchișuri și 36 cai.

Intre vitele căutate, erau boii mari și bine hrăniți. Un singur proprietar a luat pe 2 părechi de boi mândri peste 1000 fl. Câte 500 părechea!

Tirgul a fost peste tot bun. Cel «slobod» n'a fost așa tocmai căci și Babele s'au supărat și de unde până aci era iarnă plăcută, rece noaptea, senină și cu soare ziua, pe ziua de tirg (1 Martie v.) ne trezirăm cu — ploaie, apoi ploaie cu zăpadă și vânt, știi colea — zilele Babelor.

Atragem luarea aminte a celor ce doresc să aibă *stropitoare de vite*, asupra inserțiunii ce publicăm pe pagina 8.

Deputați clericali. Joi fiind alegerile de deputați din cler pentru sinodul arhidieceșan din Sibiu, au fost aleși: la Deva (tracturile Orăștie și Deva) P. O. D. *Ioan Papiu*, protopresbiter și asesor în Sibiu, la *Dobra Avram S. Păcurariu*, paroch în Lancrăm, la *Hondol (Geoagiu) Dr. Elié Cristea*, archidiacon secretar consistorial, la *Brad (Zarand) P. O. D. Vasile Damian*, protopresbiter. Vom publica și pe ceilalți după ce vom afla cine a reușit.

Indulcirea traiului militar. Urmând pilda dată de armata puternică din Germania, ministrul de război al monarhiei noastre a luat hotărârea a face și la noi încercare cu hrănirea soldaților cu zahăr. Anume la manevrele mari dela vară se vor alege la fiecare trupă un număr de ficiori, cari se potriveșc la statură, trup, sănătate și greutatea trupului, dintre cari jumătate vor primi la fiecare zi 30 grame de zahăr spre mâncare. Medicii militari vor asemăna în fiecare zi ficiorii, cari s'au nutrit și cu zahăr, pentru a vedea dacă se adevărește, că cei nutriți și cu zahăr se întăresc mai bine și pot purta mai cu înlesnire ostenețele împreunate cu serviciul lor.

Se vorbește tot mai mult, că dieta țerii are să fie disolvată (risipită) și rinduite ale-

geri noue, pentru-că în însuși partidul «liberal» dela putere s'au ivit neînțelegeri, între credincioșii fostului Bánffy și între ai lui Széll.

Intre Rusia și România. Rusia a permis exportul vitelor din România prin punctele Ungheni și Satul-nou, cu condiția, ca transporturile să fie însoțite de certificatele medicale de proveniență.

În aceleași condițiuni a permis și Austria exportul din România, însă numai pentru oi și capre.

Bucureștii au, după numărarea cea mai nouă: 286.081 locuitori, între cari Români 185.000, străini 53.000, Jidani 43.000 (cât Franța întreagă). Numărul locuitorilor capitalei române, a crescut tare în timpul mai nou. Avea abia ceva peste 200.000 nainte cu vre-o 10 ani.

Preoți noi. I. P. S. Metropolitul Meșian, a chirotonit Duminecă și Luni de preoți pe clericii absoluți Traian Matora ales la Gernesig, și pe Ludovic Giurca, ales preot în Ampoița (tr. A.-Iulia).

Pentru prenoirea și răspândirea viilor, se fac efortări în toate părțile. Un inginer agricol din Paris a intrat în negocieri cu guvernul român, în privința reconstituirii viilor prin modul propus de dînsul anii trecuți, și anume prin înființarea unui credit viticol, din care să se spriginească mai ales cei-ce voesc a lucra cu bani la renoirea și înmulțirea viilor.

Ciocnire de corăbii pe mare s'a întâmplat la 10 Martie n. între o corabie franceză și una engleză. Cea franceză isbită de cea engleză s'a scufundat, în vreme-ce cea engleză nici n'a stat în loc să dea ajutor nenorociților de pe cea franceză. S'au cufundat 37 matrozi și căpitanul și tot.

„*Banca Națională*” a României aduce la cunoștința acționarilor, că pe lângă un prim dividend de 30 lei, mai plătește de fiecare acție câte 90 lei și 20 bani ca dobândă a anului trecut.

Răspândirea plantelor de nutreț. În România guvernul însuși a luat în mână treaba răspândirii plantelor de nutreț alese, pentru care stăruim și noi pe aici. Ministrul român al agriculturii a comandat un vagon cu lucernă din străinătate pentru a fi împărțită în țară, în scopul de a se crea livezi de atari plante agricole bune.

Când n'are țeranul, n'are toată lumea! Vorba asta a adevărit-o trist de tare anul trecut în România. Să știe că anul a dat o roadă slabă țeranului, împingându-l în mare strimtoare. Și e interesant să vezi că strimtoarea aceasta a țeranului, cât de sus s'a simțit! «*Banca Națională*» a României dând samă despre anul trecut, scrie în raportul seu între altele următoarele:

«*Agricultura, fiind principalul nostru izvor de bogăție, era natural ca pierderile suferite de agricultori să se resfrângă și asupra celoralte ramuri ale activității noastre eco-*

nomice: comerțul, industria, etc., precum și asupra financelor publice. De altă parte, chiar această slabă recoltă a rămas în mare parte nevândută. Exportul nostru de cereale a fost în adevăr neînsemnat și aurul care altă-dată intra pe dînsul a lipsit aproape cu totul. Astfel importățiunile noastre de mărfuri, neputând fi soldate cu produsul exportățiunilor, am avut o cerere de aur (de bani) excepțională și o urcare de schimb cu totul anormală!»

Pentru a-și apăra stocul (sumele de bani ce-i stau la îndemână), contra năpădirii de cereri, banca a urcat pe rând cămetele după împrumuturi și scont, dela 5 la sută cât lua până aci, la 6, până la 9 și 10%!

Și totuși atâta îi cereau bani că nici așa scumpi nu mai biruia cu datul! Căci era lipsă în tot trupul țerii și a națiunii, dacă în lipsă a fost țeranul, talpa țerii.

În Austria lucrurile par a merge repede pe povârniș spre absolutism. Se dă ca sigură întâmplarea, că ne mai putându-se face pace între Cehi și Nemți, se va decreta dictatura militară.

Mare fabrică de cărămidă în București. Este vorba ca o societate de capitaliști belgieni să înființeze o mare fabrică de cărămidă în București, cu sistemul cel mai perfecționat.

Și pentru atâta treabă e lipsă de străini?

Războiul între Buri și Englezi urmează încă, dar' în același timp și încercările de a pune pace. Cei doi președinți ai statelor Burilor, Transvaal și Oranje, anume Krüger și Steyn, au cerut guvernului englez pace, că dau Englezilor din țerile lor drepturile pe care le cereau naintea războiului, și pentru care s'a început războiul, numai și Englezii să lase statelor lor neatârarea pe care o aveau până aci. Guvernul englez a răspuns cu trufie, că de neatârarea celor două republici nu mai poate fi vorba, că, vezi Doamne, Burii ar fi abusat de ea. Cer trei lucruri: 1. Suveranitatea (domnia) engleză peste Transvaal și Oranje să fie recunoscută. 2. Englezii din aceste State să aibă drepturi deopotrivă cu Burii și 3. Burii să pună armele jos. Pe acest temei Burii poate nu vor intra în pertractări ci vor lupta cu des-nădăjduire mai departe. Ei își întăresc tare mai ales *Pretoria*, capitala Transvaalului.

Bloemfontein-ul, orașul capitală a Oranjului a fost deja cuprins de Englezi la începutul acestei săptămâni, fără luptă. Burii, respinși în alte locuri se așezaseră 12,000 într'un loc potrivit de apărare, între Englezi și Bloemfontein, dar' Englezii n'au mers spre ei ci i-au încungiurat mergând pe alt drum spre orasul lor de frunte, și așa Burii n'au putut să-i atace spre a-i opri, fiind Englezii de 3-ori atâția.

Despre cât au pierdut până-acum Englezii în acest război se scriu următoarele:

Li-au murit: 244 ofițeri și 2715 soldați; au fost răniți: 565 ofițeri și 7103 soldați; au căzut prinsi: 138 ofițeri și 3191 soldați; s'au trimis la Londra napoi ca ne mai fiind în stare de a lupta: 83 ofițeri și 2428 soldați. Total pierdere de luptători: 16.472 soldați!

Vitellius. Nu e aicia vorbă de împăratul Vitellius, ci de un purcel gras expus la expoziția de animale grase, ținută în luna trecută la Paris.

Premiul întâi l'a câștigat un bou de 44 de luni și greu de 1088 kilograme. De sigur animal trumos, dar' totuși oamenii se întrebau: dar' pe Vitellius vëzutu-l'ai?

Da, s'ë vezi pe Vitellius!

Vitellius este, sau mai bine zis a fost, un purcel fenomenal, numai de nouë luni, însă greu de 305 kilograme! Cine nu a vëzut acest monstru tăvălit pe paie, nu are idee ce e un porc gras!

Toată expoziția a fost o vedenie frumoasă, dovedind până la ce înălțimi ajung oamenii în cultivarea după știință a vitelor. Și câte parale s'au făcut cu acele vite, cari au plătit din greu osteneala și grija pusă pe ele de stăpânii lor!

Al 17-lea ajutor l'a dat »Reuniunea română de înmormântare din Orăștie» zilele astea membrului seu răposat *Susana Ripschi* din loc. Rămășița a căpătat 96 coroane.

Vinul de mere. Franția deși produce mult vin de struguri, totuși producțiunea *vinului de mere* e în ea de tot mare. În anul 1896 a produs 8 milioane de hectolitri, în 1897: 6 milioane, în 1898: 10 milioane.

Economii nottri cari locuiesc la munte avënd poame destule, în loc de a le prăpădi lesne la neguțatori, cari le frimit în străinătate, ar face mai bine și ei s'ë-și facă vin din ele, câștigând o beutură sănătoasă, recortoare și care ar putea înlocui vinul de spirit cel otrăvicios, și care lăsat s'ë se acrească, dă un oțet plăcut, priincios sănătății omului, nu ca oțetul fabricat, care pricinuește multe boale de stomac.

PREȚUL BUCATELOR

Piața din Băița.

— la 9 Martie 1900. —

Grâu frumos, ferd. de 30 lit. cu 1.70—1.80 cr.
Ovës, ferdela de 30 lit. cu 60—65 cr.
Cucuruz, ferdela de 30 lit. cu 1.25—1.30 cr.
Fasolea, ferdela 1.45—1.50 cr.
Cartofi (grumpile) ferd. de 30 lit. 60—70 cr.
Mere, ferdela de 30 lit. cu cr.
Nuci, ferdela de 30 lit. cu cr.
Carne de vită, 1 klg. cu 40 cr.
» porc, » » cu 56 cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu cr.
Slănină svântată 1 klg. cu cr.
Ouë, 7 și 8 buc. cu 10 cr.
Pui de găină, părechea cu cr.

Piața din Hăbeș.

— la 12 Martie 1900. —

Grâu frumos, ferd. de 30 l. cu 1.50 cr.
Săcară, ferdela cu 1.20 cr.
Orz, ferdela cu 1.10 cr.
Ovës, ferdela cu 65 cr.
Cucuruz, ferdela cu 1.25 cr.
Fasolea, ferdela cu 1.40 cr.
Cartofi (grumpene) ferd. de 30 lit. 40—60 cr.
Vin nou, ferdela cu cr.
Mere, ferdela cu 50 cr.
Carne de vită, 1 klg. cu 40 cr.
» porc, » » cu 48 cr.

Slănină proaspătă 1 kl. cu — cr.
» svântată » » cu 70 cr.
Brânza, nouă 1 kl. cu 50 cr.
Brânza în burduf cu 55 cr.
Ouë, 7 cu 10 cr.
Pui de găină părechea cu 50—70 cr.
Sămînță de curcubete cu 1.60 cr.

Piața din Deva.

— la 10 Martie 1900 —

Grâu frumos ferd. de 30 lit. cu 1.60—70 cr.
Ovës ferdela cu 67 cr.
Cucuruz ferdela cu 1.15—20 cr.
Fasolea ferd. cu 1.50 cr.
Cartofi (grumpene) ferdela cu 40—55 cr.
Mere frumoase ferd. de 20 l. cu — cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu — cr.
Brânza nouă 1 kl. cu — cr.
Oua 6 de 10 cr.

Piața din Mercurea.

— la 10 Martie 1900. —

Grâu frumos, ferdela de 20 l. cu 1—1.15 cr.
Săcară ferdela cu 85—90 cr.
Cucuruz ferd. cu 70—75 cr.
Ovës, ferdela cu 40—50 cr.
Fasole ferd. cu 1—1.10 cr.
Orz ferdela cu 65—75 cr.
Mere, ferdela cu — cr.
Nuci ferdela cu — cr.
Carne de vită 1 klg. cu 40 cr.
Slănină proaspătă 1 klg. cu 42 cr.
» svântată 1 » cu 50 cr.
Brânza nouă 1 klg. cu 40—45 cr.
Oua 7 și 8 cu 10 cr.
Pui de găină, părechea cu 30—45 cr.

Piața din Alba-Iulia.

— la 10 Martie 1900. —

Grâu frumos ferd. de 20 l. cu 1.05—1.15 cr.
Săcară ferdela cu 1 fl. — cr.
Orz ferdele cu 55 cr.
Cucuruz ferdela cu 70 cr.
Fasolea ferdela cu 95 cr.
Cartofi (grumpile), ferdela cu 40—45 cr.
Mere ferdela cu 1—1.20 cr.
Nuci, ferdela cu 1.50 cr.
Carne de vită, 1 klg. cu 44 cr.
» porc, » » cu 48 cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu 45 cr.
» svântată 1 » cu 48 cr.
Brânza nouă 1 klg. cu 48 cr.
» burduf cu 72 cr.
Oua 6 cu 10 cr.

Rugăm pe domeni corresponsenți s'ë-și ia informații exacte despre starea sămănturilor și s'ë ne trimită rapoarte despre ele, fie și cât de scurte (d. e. și pe marginea cărții prețului bucatelor).

FELURINI

Muncește!

Soartea îi stă în mână și cum o vei croi azi, așa vei avea o mâne. Mulțumirile materiale, bogăția, civilizația, știința, toată se pot dobândi, dar toate trebuie cștigate, căci toate acestea sunt răsplătiri și nu poate fi răsplată fără șfortare, și numai șfortările se răsplătesc.

Lumea ne e pe mână și va fi ce vom face-o noi; și ce vom face-o atîrnă înainte de toate de ce vom fi noi înșine, căci noi suntem puterea cea mare, dela noi pleacă tot, după-cum la noi vine tot.

Muncește în dreptate, și în libertate. Decă nu ai dreptate și libertate, cere-le, și până îți vor fi date muncește; slugeste-te cum poți de ce ai și de puterile ce ți-s'au lăsat și nu crede cumva că șfortările tale s'au perdut, pentru-că nu ți-ai dobândit încă prețul lor, ori pentru-că prețul ce ai dobândit nu e la înălțimea nădejzilor tale. Aci pe pământ nu se pierde nimic, și din cel mai umilit spic ese câte-odată snopul cel mai bogat!

Fr. Passy.

Intre oameni cinștiți:

— Dar' ce, ai dat de vre-o moștenire, de te-ai îmbrăcat așa frumos?

— Am intrat la un bancher.

— Noaptea?

Lei adormiți. De un lucru foarte cutelat s'a apucat zilele astea un medic din Italia. În menageria din Perugia, se află doi lei admirabili, mari, tineri. Te iau fiori privind-i. Dar' într'o zi stăpânul menageriei băgă de seamă că frumoșii lei au căpătat ceva boală de ochi și multe zile nu le-a trecut. Le curgeau ochii, le erau sângerăți, era rău. Stăpânul s'ë temea că vor orbi frumoasele fiere și-și vor perde ori-ce preț. A rugat pe toți medicii s'ë se apuce s'ë-i vindece. Toți spuneau că boala e primejdioasă, că numai cu o operație se poate ajuta, răzënd și tăind ceva părți bolnave de pe ochi. Cine s'ë ție capul leului în brațe și s'ë-i radă cu cuțitul în ochi? A găsit totuși un medic, pe curajosul Piseni, care s'a apucat de lucru. Cu multă greutate a isbutit s'ë țină leilor sub nas cloroform, de i-a amețit, și-au adormit lei ca morți. Atunci a intrat în căsulia lor, și cu el mulți curioși, și s'a apucat de lucru. Era acuzi gata cu operația ochiului unui leu, când deodată celalalt leu își deschide ochii, își ridică nițel capul și începe a răcni ca — un leu! Cu moartea, în suflet și înghețati de spaimă deteră fuga pe use toți câți intraseră nechemăți în căsule, singur medicul rămase cu sânge rece și repede puse earăși doza de cloroform sub nasul fierei, căreia în clipa următoare îi căzu capul earăși amețit și adormi dus. Medicul își urmă lucrarea și le curăți ochii și i-a scăpat de boală, deși, cu nițică nebagară de șamă, se putea tot așa de ușor scăpa și pe sine de viață.

Un chior zice că se prinde cu un prieten, care nu e chior, că vede mai multe lucruri decât el.

Apoi așa e, răspunde prietenul, tu vezi la mine doi ochi, dar eu vëd la tine numai unul.

Comitetul de redacție:

Președinte: **Dn. Ioan Mihai.**

Membri: **Dn. St. Erdelyi, Totu Mihaiu Danil David și Constantin Baicu.**

Proprietar, editor: **IOAN MIHAI**

Redactor responsabil: **IOAN MOȚA**

„Cassa de păstrare (reuniune) în Seliște.“

Convocare.

(40) 1-1

P. T. membrii »Cassei de păstrare (reuniune) în Seliște« se convoacă la ședința

adunării generale ordinare,

conform §-lui 15 din statutele reuniunii pe **Joi, în 9/22 Martie a. o. la 2 ore p. m.**, în sala cea mare a școlii române gr.-or. din Seliște, pe lângă următorul

PROGRAM:

1. Raportul general al direcțiunii și propunerile acesteia.
2. Raportul consiliului de inspecțiune.
3. Staverirea bilanțului cu 31 Decemvrie 1899.
4. Alegerea vice-președintelui.
5. Alegerea consiliului de inspecțiune conform §-lui 20.
6. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii direcțiunii și ai consiliului de inspecțiune.
7. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.

Din ședința direcțiunii »Cassei de păstrare (reuniune) în Seliște«, ținută la 5 Martie 1900.

Direcțiunea.

Bilanțul general pe al XVI. an de gestiune 1899.

Active.

CONTUL BILANȚULUI

Passive.

	cor.	fil.		cor.	fil.
Cassa în număr	35603	66	Depunerile membrilor (capital social)	26000	—
Împrumuturi pe oblig. cu caventa	329765	—	Fondul de rezervă	63881	10
Împrumuturi hipotecare	305201	—	Fondul de binefaceri	34433	08
Cambii de bancă	65286	—	Fondul de pensiune	832	50
Credite de Cont-curent	57725	06	Depuneri spre fructificare	717753	38
Efecte publice	84580	—	Împrumuturi pe efecte	37892	—
Mobiliar	cor. 1350 04		Interese trans. anticipate pro 1900	7922	44
după amortisare de	135 —	1215 04	Diverse conturi creditoare	838	92
Realități		8951 60	Profit net pro 1899	18893	48
Diverse conturi debit. și interese transitoare restante		20119 54			
		908446 90		908446	90

Debit.

CONTUL PROFITULUI ȘI PERDERILOR

Credit.

	cor.	fil.		cor.	fil.
Interese:			Interese:		
pentru depuneri spre fructificare	cor. 32096 04		dela împrumut. pe oblig. cu caventa	cor. 28817 78	
> fondul de binefaceri	1777 46		> hipotecare	22490 62	
> fondul de pensiune	21 —	33894 50	> cambii de bancă	3919 96	
Spese:			> credite de cont-curent	1824 22	
a) salare, marce de prezență și remun.	cor. 5298 98		> efecte publice	3973 —	61025 58
b) imprimare, registre, porto, chirie	1571 98	6870 96	Provisiuni	4319	52
Contribuțiune:					
directă și 10% după interesele la depuneri	5551	16			
Amortisare din mobiliar	135	—			
Profit net	18893	48			
		65345 10		65345	10

Seliște, 31 Decemvrie 1899.

Dr. Nicolae Galefariu m. p.,
președinte.

Nicolau Hențu m. p.,
secretar.

Dimitrie Roman m. p.,
cassar.

Constantin Hertția m. p.,
comptabil.

MEMBRII ÎN DIRECȚIUNE:

Dumitru Vulcu m. p.

Dumitru Lăpădat m. p.

Ioan Comșa m. p.

Bucur Comșa m. p.

Iordachie Roșca m. p.

Subsemnatul consiliu de inspecțiune am examinat bilanțul prezent precum și Contul Profitului și perderilor și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele principale și auxiliare.

Seliște, în 5 Martie 1900.

Mihailă Stoica m. p.

Mihail Ittu m. p.

Petru I. Comșa m. p.

Dimitrie Roșca m. p.

Stropitoare de viie!

La subscribul se pot comanda pentru a fi făcute stropitori de viie

mici sau mari.

Cele mari, pentru pus în spate, costă **13 floreni una.**

Cele mici, de mână, de câte 1 litru una, costă **4 fl.**

Să fac din aramă roșie, foarte tari și trainice, și iau chezeșie pentru ele pe câte 2 ani.

Cea mare e de ajuns odată umplută cu apă pentru o viie mai mică, — cele mici ajung și ele una la 100 de vițe.

S. Birtler

Strada Ferăriei Nr. 6
în **Orăștie.**

(42) 1-4

ȚIGLĂ NEAGRĂ

patent!

formatul mare (40 cm. naltă și 25 lată) se află depusă în magazin la subscribul în comuna Șibot (Alkenyér), fabricațiunea renumitei fabrici **Bohn & Comp.** din Lugoj.

Se vinde din loc cu **38 fl. miia.** Stație de cale ferată este în comună.

Constantin T. Viorel,

(39) 2-3

comerciant.

Șibot, (Alkenyér).

ANUNȚ

Se află de închiriat dela *1 Aprilie n. 1900, pe 6 eventual pe 3 ani*

două încăperi de boltă cu două magazine lângă ele, și un loc închis pentru scutirea de lăzi și alte obiecte în edificiul *gimnasiului român gr.-or. din Brad*, situat în centrul comunei **cu prețul anual de 760 coroane.**

Condițiunile speciale se pot afla la epitropia gimnasiului, unde sunt a se înainta și ofertele.

(41) 1-1

Epitropia gimnasială.

Moartea cloțanilor!

(Felix Immisch, Delitzsch)

este materia cea mai bună pentru a otrăvi repede și sigur cloțani și șoareci.

Nu e vătămător oamenilor și animalelor de casă.

Se capătă în pachete cu câte **30 cr.** la farmacia: **N. Vlad** din **Orăștie.**

(34) 3-5

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 275.000.

(8)

Depuneri: cor. 1,750.000.

3-

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- | | |
|--|--|
| 1) acordă împrumuturi cu interese de 8%; | 4) cumpără și vinde mărfuri și produse; |
| 2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%; | 5) arîndează și exarîndează realități; |
| 3) cumpără și vinde realități; | 6) cumpără și vinde efecte publice; |
| | 7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5. |

Ori-ce atacere se poate resolva verbal în biurul institutului, ear' în scris prin cōrespondență.

Orăștie, 1900.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie — Szászváros.

Opuri
Bilete de log.
Broșuri
Circulare
Bil. de vizită
Invitări
Bilanțuri
Acții
Cap. de epist.
Placate
Ord. de dans
Adrese
Compturi
Note
Preț-Curent.
Anunțuri
Registre
Imprimare
Couverte
Bilete de cun.
Etc. etc.

Există deja de 12 ani și este provăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

Inst. Tipogr. „Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acurateța cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.

Cultivarea napilor de zahar.

— După instrucțiunea dată de fabrica de zahar. —

Fabrica de zahar din Murș-Oșorheiu, ne-a dat o broșură mai măricică și o instrucțiune deosebită, despre cum e a se purcede la cultivarea napilor de zahar, pentru ca ei să reușească spre mulțumirea și a cultivatorului și a fabricii.

Dăm în cele mai de jos o spicuire îngrijită din broșura fabricii.

Atrăgând luarea aminte a cetitorilor asupra ei, le amintim totodată și aceea, că cultivarea napilor de zahar e un lucru gingaș, care dacă l'am făcut fără grija de lipsă, nu ne aduce răsplată dorită, dar' de l'am făcut cum se cade, unde se cade și când se cade, ne e un izvor de bunăstare și un bun răsplătitor al ostenelei.

Eată ce ne spun datele și instrucțiile fabricii:

Pentru-ca cei-ce ar dori a se în-deletnici cu cultivarea napilor de zahar, să știe dinainte ce folos vor avea după osteneala lor, le punem înaintea ochilor următoarea socoată a *cheltuelilor* ce le ai cu lucrarea unui juger, și apoi a venitului ce îți aduce.

Descojirea miriștei	3 fl. — cr.
Aratul de toamnă	5 « — «
Grăpatul în primăvară	1 « -- «
Sămēnta de napi (15 k. cu câte 40 cr.)	6 « — «
Sămēntatul și tăvălugitul	2 « — «
Intăia săpătură	2 « 50 «
A doua săpătură	3 « 50 «
Săpătura răritoare	7 « — «
A treia săpătură	4 « 50 «
Săpătura a patra ori în locul ei săpat de 2-ori cu mașina	3 « 50 «
Culesul din pământ	12 « — «

Laolaltă 50 fl. — cr.

Nu zicem că cheltuelile astea nu se schimbă după locul cutare ori cutare, mărindu-se ori scăzând, dar' dacă vom fi cultivat napii cu toată grija și-i vom fi pus în pământ care le prieste, apoi ori-ce schimbare a cheltuelilor, numai spre binele omului ese. Firește, cel-ce însuși și cu ai sei din casă va lucra napii, va eși și mai bine la socoteală, odată pentru-că cheltuelile de mai sus puse pentru săpături și celelalte, el nu le dă din buzunar afară, a doua fiind-că va umbla cu napii mai cu grije decum vor umbla străinii.

Dar' să vedem acum ce *venite* ne aduce jugerul de pământ cultivat cu napi, căruia îi arētarăm cheltuelile:

Un juger îngrijit și lucrat cum se cade, ne dă 150—200 ba și 250 de măji metrice de napi. Socotind numai cifra de 150 măji, pe cari fabrica îi plătește cu câte 80 cr., un juger îți aduce 120 fl. și așa, peste cheltuelile de 50 fl. avute, avem încă un venit de 70 fl. care ne rămâne pentru dusul acasă și la stația căii ferate, pentru darea pământului și pentru arēnda locului, de-l vom fi luat în arēndă. Ear'

pământul priincios unde s'ar fi scos 250 măji, îți aduce încă 80 fl., deci 150 fl. venit după juger, peste cheltueli.

Mulți se îndoesc că un juger de napi îți-ar aduce atâta venit, deși în ținutul fabricii sunt numeroși aceia, cari produc peste 200 măji pe juger, ajungând prin cultura napilor de zahar la un venit așa de frumos după câteva jugere, cât nu au încolo după întreagă moșia lor cea întinsă. Numai să nu lucreze oamenii cum va da D-zeu, ci cum se cere, cum se prescrie cultivarea napilor.

Sunt comune cu sute de cultivatori de napi, cari stau mărturie despre aceea că cultivarea napilor de zahar e unul din ramii economici cei mai adu-cători de venit frumos. Drept pildă amintim, că bunăoară comuna Csit-St.-Iván, în care sunt numai cultivatori în mic (adecă de puțini napi), într'un an a căpētat la plată peste 14.000 fl., deși peste an luaseră anticipații (bani înainte) aproape încă pe atâta. Ear' în comitatul Brașovului este o comună, Hőltő-vény, care câștigă pe napi de zahar 140—150 de mii floreni pe an! Căci oamenii s'au deprins a cultiva napii așa ca să reușească fără greș, și acum îi cultivă pe întinderi mari.

Și se nu trecem cu vederea nici nutrețul mult și bun pentru vite care ne rămâne din capetele tăiate a napilor, și cari îmbunătățesc foarte mult apoi gunoiul.

Și acum eată îndrumările deosebite de care se ținem samă la cultivarea acestor napi.

Pământul priincios.

În privința bunătății pământului ce le prieste și în care reuesc, napii de zahar nu au chiar mari așteptări. Ei își trag nutrețul, ca și alte plante rădēcinoase, din pătura mai afundă a pământului.

Nu le plac pământurile apătoase, nici cele tare petroase, nici țelina de nou ruptă și prefăcută în arător. Dacă am rupt țelina în ăștan, apoi numai la anul putem pune în ea napi de zahar. Tot așa nu le place pământul gunoit cu gunoiu proaspet. Napii din atari pământuri fabrica nu-i poate primi.

Pregătirea pământului.

Napii cer ca locul în care îi cultivăm să fie pregătit bine și în măsură mare. Și anume: Toamna se ară pământul *afund*, (fiindcă napii merg adânc cu rădęcinile în căutarea hranei, și se poată străbate ușor și se dee și acolo de pământ lucrat). Brazdele mari răsturnate prin aratul adânc de toamnă, le lăsăm așa peste iarnă, și ele își adună, absorb, în vremea asta multe din materiile nutritoare trebuincioase plantelor și pe cari le află în aerul și gerul cu care vin în atingere.

Primăvara.

În primăvară, îndată-ce s'a svētat pământul, cât de timpuriu ne apucăm și grăpăm bine locul, anume cu o grapă cu colți lungi și trecând peste loc în lung, apoi și curmeziș, în lat, — pe urmă bătucim pământul trecând peste el cu tăvălucul, prin ce îl facem să fie mai repede gata de sēmēnat.

Ca să ari locul și primăvara, nu e iertat, pentru-că asta face cu puțință lățirea umezelii ce nu place napilor, — și numai cu îngăduință dela fabrică se poate face încă o arătură, dar' numai pe jumătate de afundă. Asta se face atunci când în urma iernii neprielnice, locul ar fi în primăvară prea îndesat și trândos, încât cu grapa n'ar merge lucrul. După-ce am isprăvit cu grăpatul (ori aratul și apoi grăpatul) și am bătucit locul cu tăvălucul, — sāmēnām.

Sāmēnātul.

Vremea de sāmēnat napii de zahar, e sosită îndată-ce în primăvară pământul s'a svētat și s'a încălzit cât să fie cu puțință încolțirea și rēsărirea seminței. Cât de curēnd. Mai ales însă îndată-ce fabrica a dat îndrumările de lipsă, trebuie să sāmēnām îndată.

Sāmēnātul se face cu *mașina de sāmēnat*, în rînduri. Mașina se tocmește să pue rîndurile pe depărtare de 33—40 cm. (12—15 țoli).

În lipsa de mașină folosim greble anume întocmite, care cu colții lor trag brazduțe la depărtări deopotrivă, și apoi sāmēnta se așează deasă în șanțulețele acelea.

Sāmēnātul cu mâna slobodă, din asvêrlit, e oprit! Pentru-că împedecă creșterea regulată și toată la timp, întârzie săpătura dintăi, firele rēsărite nu se vęd așa bine ca și când sunt în rînduri, și nici nu se pot săpa ca în rînduri.

După sāmēnat trecem odată eară cu tăvălucul (drugul gros de lemn ori de fer ce merge de-a dura) peste sāmēntură, căci apăsându-o, sēmīnțele vin în atingere mai bună cu țerina și grăbim tare rēsărirea.

Unii au rēul obiceiului a uda sēmēnta și așa a o sāmēna, și încă afund în pământ. *Aceasta nu e iertat.* Prin punerea afund în pământ, am îngropat'o spre a nu o mai vedea! A cruța sāmēnta încă nu e cuminte. Mai bine mai deasă, să fie de unde răsări, decât, pentru cruțare de câțiva cruceri la sāmēntă, să ne trezim cu o holdă rară, cu scădere mare la venit!

Rēsărirea.

Dacă sāmēnātul a fost făcut bine, potrivit îndrumărilor de mai sus și în pământ astfel bine pregătit, apoi în 8—10 zile, firele de plante rēsar în șiruri sănētoase, puternice.

Nerăsărirea.

Dacă însă, pentru greșeli săvârșite la sămănat (mai ales pentru punerea prea profundă a sămânței) răsărirea întârzie, dacă vedem că au trecut 2—3 săptămâni și ea nu mai urmează, — trebuie să primim sfatul omului de încredere al fabricii, care în cele mai multe feluri e acela, că să arăm, grăpăm și sămănăm de nou locul. Dar această sămănare nouă nu e iertat să fie mai târzie ca 31 Martie n.

Răsădirea.

Răsădirea napilor pricinuește proprietarilor cheltueli mari și și mai mari pagube, pentru-că napii răsădiți crescând în chip neobicinuit, *fabrica nu-i primește*, căci ei se fac așa buni de sămăntă, dar' nu mai buni și de zahăr. De aceea, răsădirea napilor de zahăr *nu e îngăduită!*

Săpatul I.

Săparea întâie se îndeplinește *îndată-ce s'au ivit și închegat rîndurile de plantișoare*, și fiind-că scopul lui e numai a scormoni nițel printre șire pământul ce a rămas îndesat după tăvălug, ca astfel să poată străbte în el mai ușor aerul de lipsă desvoltării (creșterii) plantelor, — de aceea săpatul acesta întâiu nu trebuie întârziat. De rînduri ne atingem numai ușurel și cu grije, băgînd de samă să nu îngropăm în țărînă plantele mai mititele. Prin acest săpat mărunțim pământul, dar' nu-l facem de tot prăvos.

Săpatul II și răritul.

Îndată-ce plantele au 4—6 frunze îndeplinesc săpatul al doilea și de-odată cu el și *răritul*. Dacă nu-i rărim, să împedecă unii pe alții în creștere și desvoltare. De aceea la săpatul lor e de lipsă să folosim sapa cu tăișul oblu, de 14 cm. (5 țoli) anume făcută pentru napi.

Săpătorul se pune cu fața spre șire (curmeziș), taie așa, că pe cât cuprinde sapa (14 cm.) taie plantele, apoi lasă un mănunchiu de 3—5 cm. netăiate plantele, și ear' taie o tăietură și ear' lasă un mănunchiu și așa până în capăt.

Când firicelele au ajuns groșimea unei pene de găște, începem *răritul* (plivitul).

Răritul se face așa: lucrătorul merge pe rînd, alege în mănunchiu firele mai bine făcute și le apasă puțin-tel cu mâna stîngă în pământ, ear' cu dreapta smulge cu băgare de samă pe cele ce nu i-se par de seamă, — și le aruncă printre rînduri, să se uște.

Lucrarea e migăloasă și cea mai grea, dar' trebuie îndeplinită cu sîrguință căci atîrnă mult dela ea desvoltarea bună mai departe.

După această lucrare napii rămân așa cum îi cere fabrica, la 15—20 cm. (7—8 țoli) departe în șiruri.

Napii răriți au însușirea, că în ziua aceea se veștejesc, să pleacă ofliți în jos, — dar' lucrul acesta să nu sperie pe proprietar și să înceapă cumva a ridica firele în sus și a le sprigini cu țărînă, căci până în altă zi, firele oflite să înciripează earăși, ear' prin punerea la țărînă le împedecă desvoltarea.

Săpatul al III-lea.

Îndată-ce s'au uscat bine plantele ce le-am smuls din rînduri și le-am aruncat printre rînduri, — începem săpatul de-al treilea.

Acum săpăm și printre napi, cât putem de afund, ea' cu mâna smulgem fiecare buruiană de pe lângă ei.

După această a treia săpătură napii să desvoaltă mai departe repede, atît în pământ cât și afară la foi. În 2 săptămâni frunzele lor sunt așa bogate că umbresc pământul și împedecă prin asta creșterea mai departe a buruienilor în jurul lor.

Săpatul al IV-lea.

De aci încolo, adecă după a treia săpătură, mai lucrăm napii numai dacă cere trebuința, și anume îi săpăm și a patra-oară. Din *pățanie* se știe, că aceasta a patra săpare, e numai spre binele și a plantelor și a proprietarului, căci prin ea să desvoaltă plantele așa, că să copere cu belșug cheltueala avută cu ele prin asta.

Dar' săpatul al 4-lea e neapărat de lipsă când ploile de vară au bătucit pământul, făcîndu-l trîndos.

Prășirea (mușuroirea).

Uneori fabrica, cercetînd locurile cu napi, află de lipsă orînduirea unor lucrări și mai departe, mai cu seamă prășirea, mușuroirea, adecă adunarea de pământ grămăjoară pe lângă napi. E locul rîu ori n'a fost destul de afund lucrat, și atunci napii ies cu căpătînile din pământ, și fac apoi cap verde și mare, — ceea-ce e spre paguba proprietarului, căci fabrica nu ia aceste căpătîni verzi. De aceea pentru a le împedeca, ne folosim de prășire, coperindu-i cu pământ.

Prășirea însă nu e iertat s'o îndeplinesc prea de vreme, că atunci încă stricăm și întârziem desvoltarea.

Ruperea frunzelor.

Mulți au obiceiul rîu de rup foi la plante, când le sapă. Asta nu e iertat deloc. Prin asta le stricăm și în bunătate și în cătățime (mărime).

Asemenea nu e iertat să cultivăm altfel de plante printre napi, d. e. curuz ori altceva.

Lucrați la timp!

Ori-ce lucrare săvârșită la culturile de napi, e de mare lipsă să fie îndeplinită *la timp!* Mai ales însă săpătura întâie și răritul, pe cari de le întârziem, putem avea pierdere și de 50 măji la juger, adecă de acuş jumătate!

Lucrarea *cu mașina* scărțează mult cheltuelile cu lucrarea napilor, — dar' să pot ajuta oamenii și fără ea.

Coacerea și culesul.

Colea prin Septembrie frunzele gâlbinesc și să pleacă în jos, ceea-ce e semnul că începe coacerea napilor. Proprietarul vestește la timp fabrica despre aceea când se apucă de scos din pământ

Culegerea (scoaterea din pământ) e bine a o îndeplini cu ajutorul furcei de scos napi.

Capetele verzi ale napilor le tăiem cu o tăietură oablă (orizontală), căci acelea și frunzele, nu le primește fabrica, cuprinzînd ele materii stricacioase fabricării de zahăr.

Napii culeși și tăiați de verdeată, îi punem peste-olaltă și iute *îi acoperim cu foile lor ce le-am tăiat*, spre a nu se ofili.

Dacă numai peste mai multe zile, îi ducem la stația căii ferate, unde se iau în samă, apoi puși în grămadă acoperim napii și cu un strat de pământ, ca să nu abureze din ei umezeala, care trage la cântar.

Darea în samă.

La darea în samă, omul primește de la măsurător o cărticică, în care e scris câți napi (câte măji) a dat în samă. De câte-ori duce, o dă măsurătorului să-i scrie în ea cât a dat.

La urmă, dacă a dat toți napii în samă, dă cărticica ear' măsurătorului, (pentru a să putea face la fabrică socoata și plata), dar' primește despre cărticică și suma scrisă în ea, un revers (un recipis).

Dacă la timpul scris în contract proprietarul nu dă în samă cărticica, apoi din vina lui, nu mai poate ținea samă de plățirea la care ar fi îndreptățit prin ea.

Așa sună învățătura și îndrumările fabricii.

Precum vedem: e un lucru ce să plătește bine dacă-i cu pricepere și la timp lucrat, dar' e gîngăș și împreunat și cu puțința de a perde, de nu vom grijă de toate la bună vreme.

De aceea, cine dorește, facă o încercare, țină samă de învățăturile date, și vîzînd că merge bine, încerce cu mai mult și mai mult, — și D-zeu ajute!